

MINUTTEN

Av Meta Hansen

Meta Hansen var en kjent og markant personlighet i Lillesand. Hun var født i 1889 og døde i 1995, 106 år gammel. Meta var født i Lillesand, men vokste opp i Kristiania og kom tilbake til hjembyen i 1905. Hun hadde examen artium og begynte sin løpebane som guvernante, men var også en tid i Berlin og lærte å spille piano. Sammen med sin søster Helene kjøpte hun i 1929 Sundet pensjonat ved Risør, og her drev de språkskole og sommerleir. I 1940 tok tyskerne stedet, og Meta reiste da tilbake til Lillesand, hvor hun bodde siden. I Lillesand drev hun danseskole i noen perioder rett etter krigen. Hun var svært sportslig og både svømte og gikk på ski til hun var rundt 90 år gammel. Hun var også ivrig medlem av leikarringen. Meta Hansen bodde i foreldrenes hus på Rosenberg, og huset er siden blitt oppkalt etter henne. Nå er det kunstgalleri som drives av en stiftelse i huset med skiftende utstillinger gjennom året.

Meta Hansen var bidragsyter med små velformede artikler både i Lillesandsposten og i hovedstadspressen. Artikkelen her er opprinnelig fra Lillesandsposten, 25.januar 1963 og utlånt fra Vestre Moland og Lillesand Historielag, "Det var en gang", Årsskrift Nr.8, 2002-2003.

Hvor tydelig jeg ser ham for meg: Den magre, litt foroverbøyde skikkelsen i en gammeldags bonjour og springstøvler. Han var "litt til en side" som danskene sier, og ble derfor drevet gjøn med, kanskje ikke alltid så ondskapsfullt ment. Navnet "Minutten" hadde han fått fordi han alltid hadde hastverk. Når han kom inn i en butikk, og der var flere kunder tilstede, ga han dem gjerne ti øre hver for å bli fortere ekspedert. Jeg tror det kom av at han var engstelig når han kom til byen, for da var barna alltid etter ham og ertet ham. De ropte: "Baseliskan bak disken".

Mine foreldre var flyttet hit fra Kristiania, som byen den gang het, og jeg var da i fjorten-årsalderen. Gjennom "Guldet", en kone som gikk rundt i husene og hjalp til ved festlige anledninger, hadde jeg fått vite at denne underlige mannen var sønn av den mektige kjøpmann og trelasthandler Johannes Grøgaard, som igjen var sønn av Eidsvoldsmannen fra 1814 og prost i Vestre Moland, Hans Jacob Grøgaard. "Minutten" var oppkalt etter ham.

Hun ("Guldet") fortalte at hun hadde tjent i hans hjem, det flotteste hus i byen, da hun var 16 år og "Minutten" var omtrent jevnaldrende med henne. En dag hadde han løpt i bare skjorten ned til bryggen. Hun ble sendt ned for å hente ham hjem, og syntes selvfølgelig det var veldig flaut. Når en fikk høre hvor strengt han og hans bror ble oppdraget, kan en forstå at en gutt kunne gjøre opprør.

Fru Grøgaard var en meget streng og myndig dame, og tillot ikke guttene å være sammen med hvemsomhelst. De omgikk bare de "conditionerede". "Guldet" måtte gå og passe dem, men hun skulle ikke ligge på latsiden, hun skulle ha strikkesøyen med. Det var ingen lek å ha tjeneste i herskapsbusene den gang:

Pikene måtte ligge under kjøkkenbenken og stå opp kl.5. De måtte gå på strømpelesten for ikke å forstyrre, når så fruen satt ferdig og pyntet i stuen, og tyendet kom inn, viftet hun seg med sitt kniplingslømmetørkle og sa: "I er silde".

Samme mat som familien fikk de ikke, derfor hendte det at de satte hakk i pølsene, for at det skulle se ut som om rottene hadde spist av dem. Slik fikk de seg en godbit...

I dette fornemme hjemmet vokste altså "Minutten" opp. Grøgaards hadde et landsted på Kalvild, og når vognen stod ferdig for å kjøre foreldrene dit, ble "Minutten" satt til å ekspedere i forretningen. Men så snart vognen var forsvunnet, snek han seg bort fra hele verden. Hørte han bjellen i butikken, løp han bare ut og sa: "Dere får vente til far kommer tilbake, jeg har ikke tid til å ekspedere."

Da jeg fikk vite at han kunne spille, hadde jeg lyst til å høre ham. Han bodde da vi kom til byen, på Øvre Tingsaker, og hans fetter tobakksfabrikant Conrad Langaard betalte for ham. Det gikk nemlig helt ut for familien, faren gikk fallitt og broren utvandret til Amerika. En dag jeg møtte "Minutten", tok jeg mot til meg og spurte om han ville spille for meg. Han ble øyeblikkelig fyr og flamme, jo det skulle være ham en stor fornøyelse. Han viste meg opp i sin stue, og der stod hans elskede klaver. Han satte seg øyeblikkelig til å spille. Fingrene hans fløy bortover tangentene, og han stirret betatt opp i taket. Fra den lange, spisse nesen hang en dråpe som jeg spent ventet skulle falle ned på tangentene... Jeg hadde inntrykk av at han var takknemlig over å ha en tilhører og ble helt rørt da han etterpå grep begge mine hender og takket meg. Selv om hans fremførelse, som vesentlig bestod i fingerferdighet, ikke akkurat virket betagende, gikk jeg ofte opp til ham. Men tankeløs jentunge som jeg var, hadde jeg mest interesse av nesedråpen. Siden har jeg ofte angret at jeg ikke fant noe å glede ham med.

Jeg har senere forsøkt å finne ut mere om hans liv. Han må ha tatt undervisning i musikk. Jeg kan huske at han engang sa at Mozart var hans yndlingskomponist. Han skrøt av at han kunne alle Beethovens sonater utenat. Mindre kunne ikke gjøre det.

På gården hvor han bodde, hadde de en hest som han var veldig glad i. Den hadde det stolte navn "Minerva". Det hendte at han kom ridende på den til byen som en annen Don Quixote. Da var guttebanden etter ham igjen. De kastet sten etter hesten og plaget den på alle måter. Han ba dem da skåne den, og ga dem penger for å få dem bort. Det var i det hele tatt karakteristisk for ham at han ikke kunne forsvare seg, dertil var han for fintfølede.

Familien han bodde hos ble svært glad i ham. Han var alltid elskverdig og hensynsfull. Hver jul kom der en stor kasse til ham fra fetteren Conrad Langaard. Den inneholdt julegodter og noter. Det var en stor opplevelse når denne gaven kom, og han satte seg da straks til å skrive takkebrev.

Efter de opplysninger jeg har fått om "Minutten", er det uforståelig at Hamsun kunne gi en så feilaktig skildring av ham i "Mysterier". Her blir han også nevnt under fullt navn. Han leste boken og tok seg svært nær av det, fortelles det. Han bodde nemlig den gang hos en jomfru Gulbrandsen som hadde et pensjonat her, og der bodde Hamsun på den tid. I huset ved siden av tollboden. Den beskrivelsen som Hamsun der gir av "Minutten" og sørlendingene, er helt uforståelig for oss som bor her og kjenner forholdene. Aldri ville folk her oppføre seg slik som Hamsun skildrer dem.

Hos jomfru Gulbrandsen bodde "Minutten" helt til hun døde, så det tyder ikke på at han var vanskelig å omgåes. Han vanket hos de beste familier, og når der var ball på Møglestu, hos den mektige madame Stenersen, ble han alltid anmodet om å spille til dans. Det bød ham meget imot, da han bare likte å spille klassisk musikk. Men av hensynsfullhet ville han ikke unnså seg.

Min hensikt med denne lille beretning er å gi et mer sympatisk bilde av en stakkars ulykkelig særling, og det er et gledelig tidens tegn at der nå blir tatt hånd om de evnesvake i vår urolige og opprevne tid. Jeg vil si som Runeberg i "Sven Dufva": "Ett dårligt hufvud hadde han, men hjärtat det var godt!"